

Η καταγωγή των βυζαντινών αυτοκρατόρων Μιχαήλ Α΄, Λέοντος Ε΄ Αρμένιου & Μιχαήλ Β΄

Πολιτισμός / Ιστορία

Μανώλης Καρακώστας, MSc Διοίκησης Επιχειρήσεων, Επαγγελματίας Υγείας - Ερευνητής

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=165489>]

Ο Αυτοκράτορας που διαδέχτηκε τον Σταυράκιο ήταν ο Μιχαήλ Α΄, ο οποίος παντρεύτηκε την κόρη του Νικηφόρου Α΄ και αδελφή του Σταυράκιου, Προκοπία, ο οποίος ήταν μέλος της ελληνικής οικογένειας των Ραγκαβέ.[76] Αναλυτικότερα, «το όνομα Ραγκαβές απαντάται στη μεσαιωνική και νεότερη Αθήνα και υπό την μορφή Ραγκαβάς. Το μεταγενέστερο όνομα Ραγκαβής απαντάται και στην Κωνσταντινούπολη (όνομα Φαναριώτικης οικογένειας) και στην Αθήνα. Κατά πάσα πιθανότητα ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβές καταγόταν από την Αθήνα όπου κατά τον Καμπούρογλου υπήρχε ναός της οικογένειας αυτής, ο Άγιος Νικόλαος του Ραγκαβά».[77] Μετά τον Μιχαήλ Α΄ ο θρόνος περιήλθε στον Λέοντα Ε΄ τον Αρμένιο, γιο του πατρικίου Βάρδα, ο οποίος ήταν αρμενικής καταγωγής,[78, 79] εξ ου και το εν λόγω προσωνύμιο, με τους Συνεχιστές του Θεοφάνη ωστόσο να τον ονομάζουν Ασύριο,[80] δηλαδή συριακής καταγωγής.[81] Σύμφωνα με άλλη

άποψη ο Λέων γεννήθηκε στο θέμα των Αρμενιικών και γι' αυτό ονομάστηκε Αρμένιος, όμως το θέμα αυτό περιελάμβανε εδάφη του Πόντου και της Καππαδοκίας και όχι της Αρμενίας.[82] Να προσθέσουμε πως όσον αφορά τον Λέοντα, δεν είμαστε σε θέση να ξέρουμε κατά πόσο είχε εξελληνιστεί, διότι ό,τι ίσχυε για την αριστοκρατία, όπως θα δούμε παρακάτω, δεν γνωρίζουμε αν ίσχυε και για τους στρατιωτικούς, όπως ήταν εκείνος.

Ο επόμενος Αυτοκράτορας είναι ο Μιχαήλ Β', ο οποίος είναι ο ιδρυτής της Φρυγικής Δυναστείας και καταγόταν από το Αμόριο της Φρυγίας.[83] Ήταν ελληνικής καταγωγής, αφού οι Φρύγες ήταν Έλληνες από αρχαιοτάτων χρόνων, κάτι που φαίνεται από τον Αίσωπο, ο οποίος καταγόταν κι αυτός από την Φρυγία.[84, 85] Υπάρχει μια εκδοχή ότι ο Μιχαήλ Β' ήταν Αθίγγανος, δηλαδή μέλος της αίρεσης των «καθαρών», που ονομάζονταν έτσι γιατί δεν ήθελαν να τους αγγίξουν αλλόθρησκοι, και αποτελούσε ένα μείγμα χριστιανικών και ιουδαϊκών δοξασιών, οι οποίοι είχαν επίκεντρο το Αμόριο.[86] Αυτό δεν είναι απίθανο αφού ο Κεδρηνός γράφει πως ο Μιχαήλ ήταν φιλικά προσκείμενος προς τους Αθίγγανους [87] και ο Bury συμπληρώνει πως πέρασε τα νεανικά του χρόνια «ανάμεσα σε αιρετικούς, Εβραίους και μισο - εξελληνισμένους Φρυγίους».[88] Ίσως αυτός να είναι και ο λόγος που ο Μιχαήλ ο Σύριος αναφέρει πως ο Αυτοκράτορας ήταν Ιουδαίος εκ γενετής,[89] κάτι το οποίο όμως δεν έχει καμία ισχύ, φτάνει να σκεφτούμε λογικά, αφού ήταν απίθανο ένας Εβραίος να καθόταν στον Αυτοκρατορικό Θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως. Ο χρονογράφος αυτός ίσως να το αναφέρει αυτό λόγω των πεποιθήσεων του Μιχαήλ και του τόπου που

μεγάλωσε. Να επισημανθεί πως με τον όρο Αθίγγανοι σε αυτό το σημείο, νοείται μόνο η ομάδα ατόμων που άνηκε στην αίρεση των «καθαρών», και όχι η φυλή των Ρομά. Επομένως, ο Μιχαήλ είτε άνηκε στους Αθίγγανους είτε όχι αυτό δεν επηρεάζει την καταγωγή του, αλλά μόνο την πίστη του.

Περνάμε να εξετάσουμε τώρα τους τρεις Αυτοκράτορες που βασίλευσαν κατά την διάρκεια της Μακεδονικής Δυναστείας, ξεκινώντας από τον Νικηφόρο Β΄ Φωκά, ο οποίος καταγόταν από την αριστοκρατική οικογένεια των Φωκάδων, καταγόμενη εκ της Καππαδοκίας,[90, 91, 92] που εκεί τα μέλη της είχαν τα κτήματά τους, και αποτελούσε το κέντρο της εξουσίας και των δραστηριοτήτων τους.[93,94] Περί της εθνικότητας της οικογένειας, αρκούν τα όσα έχουν ήδη αναφερθεί στο πρώτο κομμάτι της έρευνας σχετικά με την Καππαδοκία και την Μ. Ασία, για να συμπεράνουμε πως οι Φωκάδες είναι ελληνικής καταγωγής. Έχουν ακουστεί εικασίες για γεωργιανή ή αρμενική καταγωγή της οικογένειας, λόγω της ύπαρξης του ονόματος «Βάρδας» σε κάποια μέλη της,[94, 95] αλλά καμία από αυτές τις υποθέσεις δεν μπορούν να αποδειχθεί.[96, 97]

(συνεχίζεται)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[76] A.A. Vasiliev (1954), σελ. 337

[77] Ηλίας Λάσκαρης (1995), 183

[78] Ηλίας Λάσκαρης (1995), 142

[79] A.A. Vasiliev (1954), σελ. 337

[80] Συνεχισταί Θεοφάνους 6, 4-5, εκδ. Bekker, Βόννη 1888

[81] Romilly James, Heald Jenkins (1987), Byzantium: The Imperial Centuries, AD 610-1071, σελ. 130, University of Toronto Press

[82] Ηλίας Λάσκαρης (1995), 183

[83] A.A. Vasiliev (1954), σελ. 337

[84] Brill's New Pauly: Encyclopaedia of the Ancient World, (hereafter BNP) 1:256

[85] Ανέστης Κωνσταντινίδης (1890), Βίος Αισώπου του Φρυγός, Τυπογραφείο Καταστημάτων, Αθήνα, <http://www.ebooks4greeks.gr/forum/viewtopic.php?p=91#p91>

[86] Εγκυκλοπαίδεια Νέα Δομή, Τεγόπουλος - Μανιατέας (1996), τόμ. 2, σελ. 93

[87] Γεώργιος Κεδρηνός, Σύνοψις Ιστοριών από κτίσεως Κόσμου και μέχρι της Βασιλείας Ισαακίου του Κομνηνού, σελ. 321,

<https://greekdownloads3.files.wordpress.com/2014/09/compendium-historiaru1a.pdf>

[88] A.A. Vasiliev (1954), σελ. 337

[89] A.A. Vasiliev (1954), σελ. 338

[90] Lilie Ralph-Johannes; Ludwig Claudia; Zielke Beate; Pratsch Thomas, eds. (2013), *Prosopographie der mittelbyzantinischen Zeit Online*. Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. Nach Vorarbeiten F. Winkelmanns erstellt, De Gruyter

[91]

<http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=8652&both>

[92] Kazhdan Alexander (1991), *Oxford Dictionary of Byzantium*, Phokas, σελ. 1665, Oxford University Press. pp. 1665

[93]

<http://www.ehw.gr/asiaminor/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=6634&>

[94] Whittow Mark (1996), *The Making of Byzantium, 600-1025*, σελ. 339, Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press

[95] Cheynet Jean-Claude (1990), *Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210)*, σελ. 324, Paris, France: Publications de la Sorbonne

[96] Kazhdan Alexander (1991), σελ. 1665

[97]

<http://www.ehw.gr/asiaminor/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=6634&>

<http://bit.ly/2v8aBh4>